

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
Кафедра «Мистецтво співу»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи
Сергеєнко О. М.

1 вересня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КИЇВСЬКА ЛІТУРГІЙНА ТРАДИЦІЯ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність	В 5 «Музичне мистецтво» «Спів»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво естради» «Інструментальне виконавство (за видами)» «Звукорежисура»
Статус дисципліни	Вибіркова

Робоча програма навчальної дисципліни **«Київська Літургійна традиція»** для здобувачів вищої освіти галузі знань **В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»**, спеціальності **В 5 «Музичне мистецтво»**, освітньо-професійних програм **«Спів»**, **«Музичне мистецтво естради»**, **«Звукорежисура»**, **«Інструментальне виконавство (за видами)»**.

Розробники: Лисенко М. В. - заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри «Мистецтво співу» КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

Смиренський В. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри «Мистецтво співу» КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

Робочу програму розглянуто та перезатверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу». Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри **Кочерга А. І.**

Робочу програму розглянуто та перезатверджено на засіданні кафедри «Музичне мистецтво естради». Протокол № 1 від 30 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри **Боднарук Ж. Л.**

Робочу програму розглянуто та перезатверджено на засіданні кафедри «Інструментальне виконавство (за видами)»». Протокол № 1 від 1 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри **Ясько О. А.**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	Рік підготовки: 3-й	
Загальна кількість годин – 90	90	90
Кількість модулів – 1 Змістових модулів – 3	Семестр:	
Тижневих годин	5-й	5-й
для денної форми навчання:	Лекції:	
аудиторних:	16	4
5-й семестр – 32 години.	Практичні:	
Самостійної роботи студента – 58 годин.	16	4
Для заочної форми навчання аудиторних :		
5-й семестр – 8 годин.		
Самостійної роботи студента – 82 години.		
Вид підсумкового контролю:	Лабораторні:	
тести.	-	-
Форма підсумкового контролю:	Самостійна робота:	
5- семестр диференційований залік.	58	82

2.МЕТА НАВЧАЛЬНОЇДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни. Вивчення дисципліни «**Київська Літургійна традиція**» має на меті ознайомити здобувачів вищої освіти з культурологічним, естетичним та стильовим багатством нашої вітчизняної Київської традиції Східно-Візантійського Православного Літургійного музичного мистецтва; а також сприяти формуванню в здобувачів необхідного комплексу знань з підбору та використання відповідного духовного репертуару, що включає в себе розуміння його місця в історії вітчизняної та світової музичної культури, органічне відчуття законів його сакрального і концертного застосування, та володіння стильовими особливостями в процесі його інтерпретації.

Предмет навчальної дисципліни – історичний шлях та репертуарно-стильове розмаїття Київської традиції Богослужбового Літургійного співу як окремого феномену світової культури й музичного мистецтва, та закони його практичного виконання під час Богослужінь і концертів.

Завдання дисципліни: навчити здобувачів вищої освіти креативно використовувати Київську традицію Літургійного співу, розвиваючи цим український культурний простір та поглиблюючи ментальну самоідентифікацію, самостійно орієнтуватися в розмаїтті українського Літургійного репертуару різних епох і стилів; сформуванню комплекс вмінь та навичок для самостійної інтерпретації вітчизняних Літургійних партитур будь-якого рівня складності; збагатити загальний хорівий досвід здобувачів комплексом знань з функціонування Літургійного вокального колективу, виокремивши необхідні професійні якості регента та кліросного співака; сприяти формуванню компетентностей, необхідних для майбутньої професійної діяльності; надати можливість для подальшого духовного та фахового саморозвитку, підтримавши формування відповідної світоглядної позиції, заснованої на високих ідеях та моральних чеснотах.

Відповідно до освітньо-професійних програм, вивчення дисципліни «**Київська Літургійна традиція**» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми, вивчення навчальної дисципліни «Київська Літургійна традиція» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / лекторській практичній діяльності.	ПРН 11

Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15
Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.	ПРН 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами вищої освіти після опанування навчальної дисципліни «Київська Літургійна традиція»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / лекторській практичній діяльності.	ПРН 11
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15
Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.	ПРН 17

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни.

Відповідно до освітніх програм, вивчення дисципліни «Київська літургійна традиція» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання через такі компетентності: (ЗК – загальні, СК – спеціальні).

Шифр	Назва компетентності	Дескриптори НРК				ПРН
		Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Автономія та відповідальність	
ІК	Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи					ПРН 11; ПРН 15; ПРН 17

	інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.					
	Загальні компетентності					
ЗК 2.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн 1; Зн2	Ум 1	К1; К2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 11; ПРН 15; ПРН 17
ЗК 8.	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.	Зн 1; Зн2	Ум 1	К1; К2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 11; ПРН 15; ПРН 17
ЗК 17.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.	Зн 1; Зн2	Ум 1	К1; К2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 11; ПРН 15; ПРН 17
	Спеціальні (фахові) компетентності					
СК 3.	Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.	Зн 1; Зн2	Ум 1	К1; К2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 11; ПРН 15
СК 5.	Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.	Зн 1; Зн2	Ум 1	К1; К2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 11; ПРН 15; ПРН 17
СК11.	Здатність оперувати професійною термінологією.	Зн 1; Зн2	Ум 1	К1; К2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 11; ПРН 15
СК12.	Здатність збирати, аналізувати,	Зн 1; Зн2	Ум 1	К1; К2	АВ 1; АВ 2;	ПРН 11;

	синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.				АВ 3	ПРН 15
СК13.	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн 1; Зн2	Ум 1	К1; К2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 11; ПРН 15; ПРН 17
СК18.	Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.	Зн 1; Зн2	Ум 1	К1; К2	АВ 1; АВ 2; АВ 3	ПРН 17

Дескриптори НРК

Знання.

Зн 1. Концептуальні знання набуті у процесі навчання та професійної діяльності , включаючи певні знання сучасних досягнень.

Зн 2. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності.

Уміння / навички.

Ум1. Розв'язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів.

Комунікація.

К 1. Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності.

К 2. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію.

Автономія та відповідальність.

АВ 1. Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

АВ 2. Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та / або груп осіб.

АВ 3. Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

3.1. Після опанування навчальної дисципліни «Київська Літургійна традиція» здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- Літургійний вокальний репертуар Київської Літургійної школи;
- Джерела виникнення Літургійної Гімнографії у відповідності до потреб Богослужбової практики;
- Внутрішній зміст та символіку головних складових Богослужіння у їхній взаємодії з вокальним супроводом;
- Основні засоби регентської майстерності, методику вдосконалення вокального апарату відповідно до потреб сакрального співу, техніку розучування та виконання уставних творів з кліросним співацьким колективом, шляхи інтеграції у сакральний спів традиційних духовних практик, зокрема молитви;
- Принципи формування сакрального репертуару у відповідності до потреб різних Богослужінь та концертної діяльності, спираючись на Київську Літургійну традицію;

вміти:

- Відповідально ставитися до своїх професійних обов'язків, доповнюючи свій попередній співацький досвід специфічними навичками та відповідною поведінкою; вільно відтворювати тексти основних Богослужбових гімнів та пісне співів Київської Літургійної традиції;
- Вільно орієнтуватися в різноманітних Розспівах та інших усталених вокальних традиціях, адаптуючи їх до виконавських реалій сьогодення;
- Розуміти внутрішній зміст кожного сакрального твору в контексті його місця в Богослужінні, пояснюючи цей зміст членам кліросного співацького колективу.

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

4. 1. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- експрес-опитування;
- презентації виконаних результатів та досліджень;
- виконання практичних завдань;
- есе;
- тести;
- залік.

4.2. Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань здобувачів вищої освіти:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий (диференційований залік).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 – бальною шкалою та шкалою ECTS – А (90 - 100), В (82 - 89), С (74 - 81), D (64 - 73), Е (60 - 63), Fx (35 - 59), F (1 - 34), яка переводиться в національну (чотирибальна: 5 – «відмінно», 4 - «добре», 3 - «задовільно», 2 – «не задовільно»).

Поточний контроль проводиться на кожному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) та під час роботи здобувача на практичних заняттях.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому у стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати здобувачі під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами). Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Словник основних термінів складається з кожної теми на останніх сторінках опорного конспекту лекцій.

Кожен студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі та ОКЛ.

Підготовка творчих завдань (есе):

Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену робочою програмою. Головна мета есе – це самостійне викладення здобувачем вищої освіти на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми, питання.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання
5	Здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання. ОКЛ ведеться за всіма темами та без помилок.
4	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань. ОКЛ ведеться за всіма темами. Є незначні неточності.
3	Здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань. ОКЛ ведеться за всіма темами, але з помилками.
2	Здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань. ОКЛ ведеться несистематично і з помилками.
1	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання. ОКЛ ведеться фрагментарно, не за всіма темами із великою кількістю помилок.

Модульний (семестровий) контроль знань здобувачів вищої освіти

Модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Модульний (семестровий) контроль знань здобувачів здійснюється через проведення письмового тестування.

Критерії модульного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Залік Бали	Критерії оцінювання Здобувач освіти
15 – 20	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, посиляючись при цьому на обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
12 – 14	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
8 – 11	в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
5 – 7	не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
2 – 4	частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Вирішив окремі тестові завдання, але з помилками.
1	ознайомлений з навчальним матеріалом. Не в змозі викласти зміст жодного з питань теми під час усних виступів та письмових відповідей.. Відповів на окремі тестові завдання, але всі відповіді з помилками.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Весь обсяг роботи здобувача за семестр підсумовується за допомогою накопичувальної системи балів. Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за знання матеріалу тем - за поточний, модульний контроль, також з подальшим переведенням в національну шкалу.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за різні види завдань вказана в таблиці (100 балів).

Денна, заочна форма навчання

Модуль 1											
	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		Разом за темами	ОКЛ	Залік	Всього
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7				
Аудиторні заняття	5	5	5	5	5	5	5	35	5	20	
Самостійна робота Здобувача	5	5	5	5	5	5	5	35	5		
Сума балів								70	10	20	100

T1, T2....T 7 – теми занять.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Аудиторні заняття. Відповіді за темами:		
Усні відповіді	2	10
Письмові завдання	1	10
Практичні завдання	2	10
Тести	1	5
ОКЛ	1	5
Самостійна робота:		
Есе	1	5
ОКЛ	1	5
Відповіді на питання	6	30
Залік	1	20
Разом:		100

Додаткові бали

Додаткові бали (5 балів) нараховуються здобувачу освіти за отримання сертифікату з неформальної освіти, якщо змістовність пройденого курсу відповідає завданням і меті дисципліни, а також за участь і підготовку доповіді на конференції за проблематикою дисципліни.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний, модульний контроль з подальшим переведенням в національну шкалу.

Сума балів за всі види навчальної діяльності за модуль	Оцінка за національною шкалою	Шкала ECTS
90-100	5 Відмінно	A
82-89	4 Добре	B
74-81		C
64-73	3 Задовільно	D
60-63		E
35-59	2 Незадовільно	FX Для одержання кредиту потрібне доопрацювання.
1-34		F Необхідне повторне вивчення дисципліни

3.
4.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Введення в загальну традицію Літургійного співу.

Тема 1. Філософський та культурологічний аспекти Літургійного співу в наукових дослідженнях та творчій діяльності. Літургійність як феномен культури Нової Ери.

Комплекс понять і явищ, до яких дотичний Літургійний спів. Світський та Богослужбовий вимір сакрального мистецтва. Літургійний спів як одна з найважливіших основ формування музичного мистецтва. Світоглядна та духовно-виховна функції Літургійного співу.

Джерела виникнення Літургії в добу Нової Ери. Простір застосування Літургійного співу під час Богослужіння. Літургійний час, ритми літургійних циклів. Форми Літургії, її зміст і символіка. Літургія як джерело співочої майстерності і досконалості. Церковно-співоча Літургійна термінологія. Особливості організації

Літургійного простору. Розмаїття Літургійних традицій у світі. Літургійні та Паралітургійні Богослужбові піснеспіви.

Тема 2. Літургійний спів як невід’ємна складова сакральності людства. Кодекс книг Старого Завіту як прадавнє історичне джерело Літургійної музично-співацької творчості. Літургійний співу контексті Нового Завіту.

Основні Таїнства Християнства: умови їхнього здійснення, їхній богословський, філософський та культурологічний зміст. Таїнство Євхаристії як осердя Літургії. Зміст і значення Євхаристії, біблійні паралелі, зв’язок з іншими Таїнствами. Євхаристія як найвищий ступінь діалогу між Богом і людьми, як головний центр, навколо якого об’єднуються всі учасники Літургійного процесу. Таїнства і священство в Православ’ї, Католицизмі та Протестантизмі. Шлюб та Євхаристія. Таїнство шлюбу, його зміст і значення. Як розуміли шлюб юдеї, римляни та християни.

Зміст, структура та головні етапи Старозавітного Богослужіння: від Ноя до Авраама (XVIII ст. до н.е.); від Авраама до Мойсея (XIII ст. до н.е.), від Мойсея до Христа. Закон, священство, жертвоприношення. Коло свят. Прообрази. Богослужбовий спів до царя Давида. Богослужбовий спів після царя Соломона. Співці та музиканти Єрусалимського храму. Старозавітна гімнографія — псалми та біблійні пісні.

Згадки про спів у Новому Завіті. Перша Літургія: час та місце події, її зовнішні обставини, богословський зміст та символіка, проекція на сучасну Літургію. Апостольські часи. Літургійні елементи у Богослужінні апостольської громади, його обрядовість та оригінальні складові. Імпровізаційність як основа ранньохристиянського співацького мистецтва.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Київська Літургійна традиція в історичній проекції.

Тема 3. Передумови появи Київської Літургійної традиції. Епоха народження власної Літургійної культури.

Етапи становлення християнської культури та мистецтва на теренах майбутньої України. Відлуння апостольських часів у переданні про подорож через Київські пагорби Апостола Андрія Первозваного. Християнське оточення, перші місіонери та взаємодія з Візантією Київського князя Аскольда-Миколая. Доба княгині Ольги та досвід сакрального співу до Володимирового хрещення. Римо-європейський та Візантійський внески у Літургійний культурогенез давніх русичів.

988 рік та прийняття Християнства князем Володимиром Святославичем як кардинальний поворот у релігійному та культурно-мистецькому житті Київської Русі.

Початковий період осмислення мистецтва Літургійного співу візантійських та болгарських місіонерів на давньоруських теренах.

Тема 4. Розвиток активного Літургійного життя в Київській Русі наприкінці X – початку XIV тисячоліття.

Доба Київських князів Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха та їхніх нащадків. Київ як сакральний та мистецький Центр Давньої Русі-України. Поступове формування світської та чернечої традицій Літургійного життя у XI – XIII століттях. Пам'ятки та особистості Давньоруського Літургійного співу. Софія Київська та Києво-Печерська Лавра як два вектори формування Київської Літургійної традиції. Монгольська руїна XIII - XIV століття. Центри та видатні персоналії Літургійного життя тієї епохи.

Тема 5. Від монодії та ікону – до багатоголосся. Київська традиція між XIV та XXI століттями.

Кристалізація Київського та Києво-Печерського розспіву у XV – XVI століттях. Народження Київського нотопису. Київська Літургійна традиція в межах та за межами Київського Воєводства. Козацька доба та відродження Православ'я на теренах України у XVI – XVII столітті. Партесний спів та Українське хорове бароко XVIII століття як подальша еволюція Київського Літургійного співу. XVIII – XIX століття як епоха цілеспрямованого знищення Київської Літургійної традиції російською імперією. Доба формування української державної ідеї та Літургійна творчість в другій половині XIX - на початку XX століття. Доба радянських репресій: між 1917-м та 1991-м роками. Київська Літургійна традиція та її носії-композитори. Епоха відродження Незалежності України як час повернення до Київських сакральних першоджерел.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Практика Літургійного співу. Гімнографія та Геортологія.

Тема 6. Богослужіння добового кола. Вісьмигласся як основа тижневого Літургійного кола. Октоїх.

Дев'ять служб доби. Вечірня, Повечір'я, Полуночниця, Утреня (Рання), Часи (1,3,6,9) та Божественна Літургія. Всеношна як недільний або святковий апогей Вечірні та Утрені. Основні види Літургії – Іоанна Златоуста, Василя Великого та Григорія Двоєслова (Передосвячених Дарів). Їхні репертуарні особливості. Часослов, його зміст та історія формування. Головні піснеспіви. Специфіка співочого оформлення богослужінь добового кола. Київська специфіка кодексу творів Літургійного добового кола.

Історія, філософія та богословська ідея виникнення Восьмигласся як головного принципу Богослужбового співу. Літургійні теми седмиць – пам'яті Октоїха. Гласи. Стихирний, тропарний наспіви, розспіви ірмосів та аллилуарію. Формули гласів. Специфіка виконання. Київська та Києво-Печерська гласові традиції.

Тема 7. Богослужіння річного кола. Головні Свята як дороговкази на шляху Богослужбового року. Різдвяний цикл свят. Великодній цикл свят.

Літургійна специфіка між П'ятидесятницею та початком Великого Посту. Період співу Пісної Тріоди – від седмиці Митаря і Фарисея до вечірні Великої Суботи Страсної Седмиці. Уставні та репертуарні особливості Літургійного життя в цей період. Особливі вимоги до стилю виконання Богослужбових піснеспівів. Період від Великодня до П'ятидесятниці (Квітна Тріодь), його Літургійні особливості та вимоги до співу.

Дванадцять Свята – фіксовані та пересувні (Пасхальні). Великі Свята. Специфіка Господніх та Богородичних Святкувань. Дні пам'яті визначних святих. Притаманні їм особливі літургійна гімнографія та паралітургійні піснеспіви.

Підготовчі Свята зимового періоду. Уставні особливості перед Різдвом. Різдво Христове як період особливої активності кліросного хору, його Літургійна гімнографія та Паралітургійна складова. Різдвяна Всеношна та Літургія. Колядування. Інтеграція колядок та інших святкових паралітургійних елементів у Літургійний Різдвяний простір. Різдвяні Літургійні та Паралітургійні піснеспіви Київської традиції, ареали їхнього розповсюдження, їхній вплив на сакральну творчість сучасних композиторів.

Великдень як епіцентр Богослужбового року та як кінцева мета Літургійного руху. Страсна Седмиця як Великдень Страждань. Великодня Всеношна та Літургія. Світла Седмиця як тижневе продовження Великодньої ночі. Розподіл гласів Світлої седмиці. Розподіл гласів Пентикостарію. Свята великоднього циклу. Вознесіння. Трійця. Великодні Літургійні та Паралітургійні піснеспіви Київської традиції, ареали їхнього розповсюдження, їхній вплив на сакральну творчість сучасних композиторів.

5. 2. Структура навчальної дисципліни

ТЕМА	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Лекції	семінари	Практ.	Індивід.	Самос. робота		Лекції	семінари	Практичн	Індивід.	Самос. робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Введення в загальну традицію Літургійного співу.												
Тема 1. Філософський та	12	2		2		8	12	1		1		10

культурологічний аспекти Літургійного співу в наукових дослідженнях та творчій діяльності. Літургійність як феномен культури Нової Ери.												
Тема 2. Літургійний спів як невід’ємна складова сакральності людства. Кодекс книг Старого Завіту як прадавнє історичне джерело Літургійної музично-співацької творчості. Літургійний співу контексті Нового Завіту.	12	2		2		8	12	0,5		0,5		11
Всього за змістовим модулем 1 :	24	4		4		16	24	1,5		1,5		21
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Київська Літургійна традиція в історичній проекції												
Тема 3. Передумови появи Київської Літургійної традиції. Епоха народження власної Літургійної культури.	12	2		2		8	12	0,5		0,5		11
Тема 4. Розвиток активного Літургійного життя в Київській Русі наприкінці X – початку XIV тисячоліття.	12	2		2		8	12	0,5		0,5		11
Тема 5. Від монодії та ісону – до багатоголосся. Київська традиція між XIV та XXI століттями.	12	2		2		8	12	0,5		0,5		11
Всього за змістовим модулем 2:	36	6		6		24	36	1,5		1,5		33
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Практика Літургійного співу. Гімнографія та Геортологія												
Тема 6. Богослужіння добового кола. Вісьмигласся як основа тижневого Літургійного кола. Октоїх.	15	2		4		9	15	0,5		0,5		14
Тема 7. Богослужіння річного	15	4		2		9	15	0,5		0,5		14

кола. Головні Свята як дороговкази на шляху Богослужбового року. Різдвяний цикл свят. Великодній цикл свят.											
Всього за змістовим модулем 3:	30	6		6		18	30	1		1	28
Всього:	90	16		16		58	90	4		4	82
Разом:	90	32				58	90	8			82

6. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Тема 1. Філософський та культурологічний аспекти Літургійного співу в наукових дослідженнях та творчій діяльності. Літургійність як феномен культури Нової Ери.	8	10
2	Тема 2. Літургійний спів як невід’ємна складова сакральності людства. Кодекс книг Старого Завіту як прадавнє історичне джерело Літургійної музично-співацької творчості. Літургійний співу контексті Нового Завіту.	8	11
3	Тема 3. Передумови появи Київської Літургійної традиції. Епоха народження власної Літургійної культури.	8	11
4	Тема 4. Розвиток активного Літургійного життя в Київській Русі наприкінці X – початку XIV тисячоліття.	8	11
5	Тема 5. Від монодії та ікону – до багатоголосся. Київська традиція між XIV та XXI століттями	8	11
6	Тема 6. Богослужіння добового кола. Вісьмигласся як основа тижневого Літургійного кола. Октоїх.	9	14
7	Тема 7. Богослужіння річного кола. Головні Свята як дороговкази на шляху Богослужбового року. Різдвяний цикл свят. Великодній цикл свят.	9	14
	Разом	58	82

7. ІНСТРУМЕНТИ ТА ОБЛАДНАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання LMS Moodle та Google Workspace education - інтегрованих комп'ютерних освітніх платформах закладу вищої освіти. Звуковідтворююча апаратура.

8. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

- лекція;
- бесіда;
- історичний;
- пояснювально-ілюстративний;
- проблемно-пошуковий;
- репродуктивний;
- аналіз;
- творчий;
- практичний.

9. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

9. 1. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи.

9. 2. Методичні рекомендації до організації модульного контролю.

9.1. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи

Самостійна робота є важливим елементом всієї системи підготовки у вищому навчальному закладі будь-якої форми навчання і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу.

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти у форматі дисципліни *«Київська Літургійна традиція»* визначається робочою програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота передбачає виконання різних видів завдань (репродуктивних, завдань за зразком, частково-пошукових, навчально-дослідних), спрямованих на отримання, закріплення здобувачем нових та набутих знань, їх систематизацію й узагальнення; формування практичних вмінь та навичок; контроль готовності здобувача до аудиторних занять та інших контрольних заходів.

Під час розробки завдань для самостійного опрацювання теоретично-практичного матеріалу з дисципліни *«Київська Літургійна традиція»*, пропонуються до використання наступні форми:

- опрацювання та конспектування першоджерел, робота з основною богословською та музикознавчою літературою;
- пошук та вивчення додаткової літератури;
- аналітична робота над текстами гімнів та партитурами;
- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- вивчення окремих змістових модулів курсу (тем або питань), що передбачені для самостійного опрацювання з метою складання конспекту тощо;
- виконання творчих завдань, які передбачають тестові завдання та їх оформлення;
- складання словника «100 базових понять Літургійного співу»;
- упорядкування інформації про відомих філософів і філософські школи «Хто є хто» та «100 регентських шкіл»;
- використання кейс-методів (ситуаційні завдання);
- підготовка інформацій;
- робота з пошуковими системами Інтернет;
- підготовка доповідей на студентських наукових конференціях.

9. 2. Методичні рекомендації до організації модульного контролю.

Орієнтовні питання до заліку:

1. Літургійний спів: значення та зміст поняття, сакральний та світський вимір.
2. Де, коли та за яких обставин відбулася перша Літургія в історії людства.
3. Літургійний спів та його Гімнографія: історія, розвиток, автори.
4. Передумови появи Київської Літургійної традиції до князя Володимира.
5. Богослужбовий устав у своєму розмаїтті, його Київські особливості.
6. Сакральний спів у Києві за часів Володимирового Хрещення.
7. Софія та Лавра – два епіцентри формування та два вектори розвитку.

8. Монастирський та приходський устави в Київській традиції.
9. Всеношна як складова Літургії.
10. Сенс християнського Богослужіння.
11. Еволюція хорув процесі розвитку Київської Літургійної традиції.
12. Зв'язок Старозавітного і Новозавітного богослужінь.
13. Євхаристія як головна мета Новозавітного Богослужіння.
14. Співацьке оздоблення Євхаристії: Київські традиційні особливості.
15. Вісьмигласся (Октоїх) та його реалізація у Київському варіанті.
16. Система Богослужбових кіл.
17. Добове Богослужбове коло.
18. Тижневе (седмичне) Богослужбове коло.
19. Літургійні уставні теми тижневого (седмичного) кола.
20. Річне Богослужбове коло. Геортологія.
21. Дванадцять перехідні та неперехідні свята.
22. Від чого залежать дати Великодня, Вознесіння, П'ятидесятниці.
23. Пости та особливості Богослужбового співу в цей час.
24. Три головних періоди в організації Літургійного часу річного кола.
25. Квітна Тріодь.
26. Період співу Октоїха.
27. Пісна Тріодь.
28. Всеношна: устав, піснеспіви, особливості.
29. Літургія Іоанна Златоуста: устав, піснеспіви, особливості.
30. Літургія Василя Великого: устав, піснеспіви, особливості.
31. Літургія Григорія Двоєслова: устав, піснеспіви, особливості.
32. Першохристиянські Літургійні практики, відроджені у наш час.
33. Київські традиційні принципи Богослужбового вокалу.
34. Принципи організації кліросного співацького колективу.
35. Принципи співацького оформлення Богослужіння за Київською Літургійною традицією.
36. Літургійні та паралітургійні твори в Київській традиції.

37. Авторські хорів Літургії українських корифеїв.
38. Формули гласів Київської Літургійної традиції. Приклади застосування.
39. Регентська техніка та її різновиди. Видатні Київські регенти.
40. Київські особливості технік псалмодії та рецитації.
41. Кантилена як основа вокальної культури в Київській Літургійній традиції.
42. Принцип взаємодії як основа вокального ансамблювання в храмі.
43. Використання Київського та Києво-Печерського розспівів під час сучасного Богослужіння.
44. Феномен Літургійного співу Києво-Печерської Лаври.
45. Гласові формули стихир, тропарів та подобних у Київській традиції.
46. Порівняння Київського та Києво-Печерського розспівів.
47. Важливість та шляхи відродження Київської традиції Літургійного співу.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основна література

1. Архімандрит Кирило Говорун. Українська публічна теологія.— К., Дух і Літера, 2017.
2. Іванов В.Ф. Навчання церковного співу у ІХ—ХVІІ ст. — К.: Музична Україна, 1997.
3. Іванов В.Ф. Співацька освіта в Україні у ХVІІІ ст. — К.: Музична Україна, 1997.
4. Воскресний Октоїх і Загальна Мінея – К. : Вид. від. УПЦ КП, 2001. – 694 с.
5. Партесні концерти ХVІІ-ХVІІІ ст. з Київської колекції – К.: Музична Україна, ред.- упоряд. Н.О. Герасимова-Персидська, 2006.
6. Шевчук О.Ю. До питання про ладо-звукорядний устрій пісенних мелодій (в аспекті зв'язків народного й церковно-монодійного співу) О. Шевчук Проблеми етномузикології: [Зб. наук. праць] / [упоряд. О. Мурзина]., 2003, - С. 58-75.
7. Шевчук О.Ю. Олександр Кошиць і наука про давньоукраїнський церковний спів О. Шевчук Науковий вісник НМАУ, 2007. – С. 28-42.

10. 2. Допоміжна література

1. Аверинцев С. Софія-Логос: Словник. Дух і Літера. — К., 2000.

2. Іванов В.Ф. Словник термінів і слів українського церковного співу. — Миколаїв: МО України, МДПІ, 1998.

3. Гусарчук Т.В. Дистанція – два століття: образно-стильові паралелі тріо Артемія Веделя «Покаяніяотверзи мі двері» та духовного концерту Ігоря Тилика, «Молодий вчений» • № 4 (56) • квітень, 2018 р., УДК 78.071.1(477)

4. Службеник: – К. : Вид. від. УПЦ КП, 2012.

5. Гусарчук Т.В. Постаць Артемія Веделя в аспекті типологій особистості // Постаць Артема Веделя в істор.-культур. контексті: Наук. вісн. Нац. муз. академії України. К., 2001. Вип. 11;

6. Шевчук О.Ю. Сербські і болгарські редакції південнослов'янських піснеспівів в українській і білоруській церковно-співацькій практиці XVII ст. О. Шевчук Науковий вісник НМАУ, 2008. 105—125 С.

7. Шевчук О.Ю. Спостереження над ритмічною організацією української церковної монодії XVII ст. О.Ю. Шевчук Метроритм-1 : Колективна монографія / [під ред. І. М. Юджіна], 2002. 35-40 С., 146—148 С.

11. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. <https://parafia.org.ua/> - Портал «Наша Парафія» (найбільш потужне джерело інформації з усіх питань Українського Богослужбового співу: ноти, книги, аналітика, записи)
2. https://www.facebook.com/groups/461558224222343/?locale=uk_UA – Церковний Хор (група у Facebook, що збирає український літургійний нотний матеріал)
3. <https://www.facebook.com/groups/919391275248668/> - Бібліотека Регента Українською. Хор Собору Різдва Христового м. Чернівці

Інтернет-статті:

1. <http://kyiv-credo-choir.com/?p=64> – Київський Розспів. Кредо
2. https://ukrspiritmuz.net.ua/pages/5_2.html - Еволюція знаменного розспіву як основної форми українського богослужбового співу (про Київський Розспів)
3. https://chtyvo.org.ua/authors/Trehubenko_Tetiana/Ukrainski_tserkovni_muzychni_osedky_kintsia_XVI_XVIII_st_osoblyvosti_formuvannia_ta_diialnosti/ -

Українські церковні музичні осередки кінця XVI – XVIII ст.: особливості формування та діяльності. Автор - Тетяна Трегубенко (дисертація)

4. <https://www.kovcheg.ua/uk/reader/muzichna-spadshchina-ukrayini-duhovna-muzika-i-muzika-epohi-baroko> - Музична спадщина України: духовна музика епохи бароко
5. <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/19726/file.pdf> - Олександр Кошиць. Релігійні твори. Українська вільна Академія наук в США.
6. http://osnovydyryhentskoytehniky.blogspot.com/2017/12/blog-post_4.html - Шляхи розвитку української духовної музики у XIX- XX ст.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

1. Робоча програма перезатверджена на 20 23/ 20 24н. р. **Без змін.**

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Київська Літургійна традиція», програма була переаіверджена без змін.

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпис)

2. Робоча програма перезатверджена на 20 24 / 20 25н. р. **зі змінами.**

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Київська Літургійна традиція» було внесено зміни, відповідно до оновленого «Положення про робочу програму навчальної дисципліни» 2024року (розділи 3; 4), та відповідно до ОПП «Спів», «Музичне мистецтво естради», «Звукорежисура», «Інструментальне виконавство (за видами)» 2024 року

Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпис)

3. Робоча програма перезатверджена на 20 25/ 20 26 н. р. **зі змінами.**

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Київська Літургійна традиція» було змінено шифр спеціальності на титульному аркуші, до Розділу 4 внесено додаткові бали за неформальну освіту та уніфіковано систему оцінювання за результатами диференційованого заліку, до розділу 7 додано освітню платформу Google Workspace education.

Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри А. І. Кочерга
(підпис)